

Др. Владимир Капор: **УГОВОР О КУПОВИНИ И ПРОДАЈИ РОБЕ ПРЕМА ОПШТИМ УЗАНСАМА ЗА ПРОМЕТ РОБОМ** (са текстом Општих узанси). Београд, издање „Савремене администрације“, 1956, 155 стр.

У овој књизи, која претставља резултат брижљивог изучавања како самих Општих узанса тако и извора који су коришћени приликом њиховог доношења, др Владимир Капор је на јасан и непосредан начин изнео проблеме који се постављају у правним односима насталим у вези са прометом робе и истовремено настојао да изнесе решења за те проблеме.

Задатак који је др. Капор поставио себи приликом израде ове књиге није био лак. С обзиром на недостатак других прописа у овој материји, Опште узансе претстављају данас један од основних извора права (ако не и најважнији) при регулисању односа који настају у промету робе, а нарочито код уговора о куповини и продаји робе. Баш због тога је аутор и посветио главну пажњу овом уговору као институту чијем су регулисању узансе првенствено и намењене. Сигурно је да би излагање материје која је обухваћена узансама било потпуније да се аутор, макар у главним цртама, задржао и на њиховој примени код осталих уговора у привреди. Међутим, намера писца је јасна и проистиче већ из самог наслова књиге, тако да морамо поштовати ово његово право.

Значај Општих узанса у нашем данашњем привредном праву је такав да настојање др. Капора да пружи читаоцима не само извесна објашњења уз поједине њихове прописе него и да прикаже цео уговор о куповини и продаји у светлости ових узанса, претставља напор који заслужује сваку похвалу. Ово тим пре што се у нашој правној литератури осећа доста велика празнина управо по овом питању. Иако је од доношења Општих узанса прошло неколико година, наши правници-практичари и привреда нису досад имали прилике да добију један рад овакве врсте који би им омогућио да јасније и одређеније схвате одредбе узанса са којима се сусрећу на сваком кораку у пракси. Др. Капору је било утолико лакше да ову материју прецизно обради пошто је и сам учествовао у изради и доношењу Општих узанса, а као повремени судија Главне државне арбитраже односно Врховног привредног суда имао је прилике да прати и њихову примену у пракси наших привредних судова. Међутим, ова књига има још једну позитивну страну. Од 1952 на Правном факултету у Београду није објављен никакав нови материјал по коме би студенти спремали овај део испитног градива, а доношење Општих узанса је у знатној мери изменило правила о куповини и продаји робе која су раније постојала.

Као што и сам аутор наводи у предговору књиге, он је при изради „овог дела имао у виду потребе како пословних људи у пракси и правника-практичара, тако и потребе студената, који у оквиру опште теорије привредног и трговинског права о уговорима робног промета изучавају и став наших Општих узанса...“ Овако одређени циљ књиге захтевао је од писца да с једне стране остане што је могуће више на терену практичне примене узанса, како би се што боље задовољиле потребе праксе, а да с друге стране пружи студентима и извесна теоретска разматрања. Ово је свакако захтевало посебан напор, али је писац успео да у потребној мери задовољи и једну и другу страну. Разуме се да је притом

нужно морало да дође и до неуједначености при излатању појединих питања, али дело као целина од тога није претрпело неку већу штету.

Веома позитивну страну ове књиге претставља и чињеница да је при обради појединих питања истовремено дат и преглед наше арбитражне и судске праксе, тако да је читаоцу указано и на став наших судова, уз упућивање на публикације у којима се те одлуке могу наћи. Даље, аутор се при изради ове књиге служио познатим коментарима Општег немачког трговинског законика и старог Хрватског трговачког закона, што је за нас од посебног интереса. При доношењу Општих узанса за промет робом усвојена су многа решења из немачког и швајцарског облигационог права. Међутим, др. Капор увек прилази критички овим прописима и прихвата само она схватања која се по његовом мишљењу могу применити и у нашим данашњим условима. Поред овога, писац се користио широко и коментарима и објашњењима датим у збиркама одлука државне арбитраже и привредних судова, пружајући на тај начин читаоцима могућност да стекну потпунију слику о појединим проблемима у нашем привредном праву.

Књизи др. Капора би се можда могло замерити што не пружа више теоретских дискусија и што не користи упоредноправни метод у излагању. Додуше и сам писац у предговору истиче да му је то било немогуће, пошто би то понекад могло да изазове и забуну у оном кругу читалаца којима је књига првенствено намењена. Свакако да таква могућност постоји. Међутим, сигурно је да би на тај начин књига добила још већу вредност и за људе које интересује правна теорија и упоредно право, а није вероватно да би се на тај начин умањила и практична вредност овог рада.

Идући за својом основном идејом која се састоји у намери да се изнесе став и схватање Општих узанса, писац је овове прилагодио и редослед и начин излагања појединих питања.

Поред претходних напомена о уговору о куповини и продаји робе и о примени Општих узанса, писац је своје излагање поделио на три поглавља. У сваком поглављу др. Капор излаже поједино питања мање или више истим оним редом којим су она регулисана у Општим узансима. Он отступа од овог редоследа само у изузетним случајевима (као на пример код начина на који може бити изражена сагласност странака, стр. 16—18), и то са циљем да избегне евентуална понављања. На тај начин су објашњења дата углавном истим редом којим се постављају и проблеми. Овакав начин излагања није уобичајен у теорији, али свакако да претставља велико олакшање за оне који желе да се у пракси користе узансима.

Писац се исто тако није држао ни уобичајеног начина давања објашњења уз поједине прописе. Он је најпре изнео своја излагања, а затим је, у додатку, дао и текст Општих узанса. Ипак, да би се књигом могло што лакше служити, поред сваког наслова и поднаслова наведени су и бројеви узанси.

У првом поглављу др. Капор расправља питање закључивања уговора о куповини и продаји робе. Притом се у његовом излагању најпре говори о закључивању овог уговора уопште, а затим се излажу поједини начини закључивања уговора (између отсутних и присутних странака, путем средстава везе, по приступању и преко пуномоћника). Даље његово излагање посвећено је средствима за обезбеђење уговора (капари и одуставници), променама у уговору и одустанку од уговора по споразуму странака, као и изменама и раскиду уговора услед промењених околности.

У другом поглављу расправља се о испуњењу уговора о куповини и продаји робе, а посебно о испоруци робе, питању преласка ризика са продавца на купца и утврђивању количине и квалитета

испоручене робе. Исто тако, посебна пажња посвећена је правима купца у случају да испоручена роба садржи извесне мане и обавези купца да плати уговорену куповну цену.

Најзад, треће поглавље у овој књизи посвећено је питању доцње странака приликом испуњења уговора о куповини и продаји робе. Притом се посебно излаже питање доцње дужника, доцње повериоца, затим специјално доцње продавца и купца, доцње код фиксних послова, као и извесни посебни случајеви доцње код купопродајног уговора (доцња код спецификационе куповине и продаје, доцња у погледу предаје робних докумената и доцња купца у погледу предаје амбалаже). Најзад, у овом поглављу се посебно излаже и питање уговорне казне.

Као што смо рекли, књига др. В. Капора претставља један врло солидан извор обавештења за нашу праксу, а са друге стране она омогућава нашим студентима да се боље упознају са принципима и схватањима израженим у Општим узањсама за промет робом.

Др. Зоран Антонијевић

ПРАВНИ ПРИРУЧНИК О ПРАВИМА И ДУЖНОСТИМА ГРАЂАНА. Београд, издање „Савремене администрације“, 1956, XIV, 567 стр.

Под уредништвом проф. др. Борислава Благојевића а у редакцији проф. др. Капора, др. С. Поповића и Н. Гућа, већа група наших истакнутих правника саставила је *Правни приручник о правима и дужностима грађана*. Многобројни дужи и краћи написи појединих одељака изложени су у *Приручнику* у тринаест глава, и то: државно уређење (1—58); породично право (59—80); кривично право и поступак, привредни преступи (81—114); имовинско право (115—204); управно право и поступак (205—274); грађански судски поступак и управни спорови (275—350); радно и службеничко право (351—378); станбени односи (379—384); задругарство, занатство (395—412); друштвене службе (431—464); саобраћајно право (465—482); финансиско право (483—535) и адвокатура (536—542). На крају је предметни регистар који олакшава употребу ове обимне књиге. Уз књигу приложено је и шест организационих шема органа власти и управе.

Редакција је настојала да у сваком напису пружи и податак кад је и где објављен пропис који уређује материју која је изложена. Штега је што ово није у свим написима доследно спроведено.

С обзиром на динамичност нашег права можда би било боље да *Приручник* није објављен као повезана књига већ у слободним листовима причвршћеним за покретне корице као и *Привредно-финансиски приручник* који је издало исто издавачко предузеће. На тај начин било би олакшано уносити све промене које настају новим прописима а уједно би се могли унети и они подаци који нису ушли у ово прво издање. То би, на пример, био случај са пропуштеним одељком о држављанству или само споменутима а необрађеним правом самоуправљања произвођача. У одељку о службеничком праву исто тако нема помена о дисциплинској и кривичној одговорности државних службеника. Грађанска одговорност службеника обрађена је у одељку о општим правилима о грађанској одговорности али није обрађена одговорност службеника за штету проузроковану држави. У првој глави нема помена о дисциплинским судовима; у трећој, није обрађен посебни део Кривичног законика, итд. С друге стране, можда би извесни детаљнији подаци о опште-